

УДК 342.725.1

Л.Н. Кисляк

старший викладач кафедри
гуманітарних
та соціально-економічних дисциплін
Івано-Франківського факультету
Національного університету
«Одеська юридична академія»

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ВИРШЕННЯ ПРОБЛЕМ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Мова – засіб спілкування, основний чинник консолідації нації, вона забезпечує єдність, вільний і культурний розвиток національної спільноти, стоїть на сторожі збереження національної ідентичності, здорового духовного і ментального розвитку, є засобом зміцнення національної свідомості. Відомий український учений і громадський діяч Іван Огієнко зазначав: «Мова – це наша національна ознака, в мові – наша культура, ступінь нашої свідомості» [1, с. 76]. У державотворчому процесі мова, поряд із внутрішніми консолідуючими чинниками, виконує й зовнішню функцію, яка полягає у виокремленні держави з-поміж інших країн, в утвердженні нації і держави серед багатомовної спільноти [2]. І саме творення української політичної нації вимагає розв'язання фундаментальних питань, що стосуються мовної сфери.

Трагічна історія Української держави зумовила гостроту мовного питання в сучасній Україні. Велика кількість царських наказів про заборону української мови, шкіл, церковних служб, книжок, преси, перекладів, театральних спектаклів... З часом радянські постанови та розпорядження обмежили сферу її використання. Комуністична партія ніколи не дотримувалася нею же проголошених законів. Широко розрекламований інтернаціоналізм насправді нічим не відрізнявся від російського великодержавного шовінізму. Офіційно створювана двомовність на практиці зводилася до російської одномовності. Наближалася глобальна та всеосяжна національна катастрофа.

Руйнувалася віра, знищувалася мова, нав'язувалася брехлива історія, культивувалися більшовицькі псевдоцінності, деформувалася народна душа. Штучне відмежування українців від своєї мови, культури, створювало в них відчуття неповноцінності.

Актуальність досліджуваної проблеми полягає в тому, що нині, коли Україна здобула незалежність, утвердження у суспільстві української мови як державної, як одного з основних націєтворчих, державотворчих чинників, має бути одним із пріоритетних завдань держави. Усе це актуалізує дослідження стану функціонування державної мови в сучасному українському суспільстві як необхідної умови зміцнення української національної свідомості, важливого чинника консолідації суспільства, побудови в Україні реально правової держави та громадянського суспільства.

Метою нашої статті є дослідження сучасної мовної ситуації в державі, визначення основних завдань державної мовної політики і пріоритетних напрямів управлінської діяльності органів державної влади щодо утвердження української мови як єдиної державної мови, зміцнення її авторитету.

Статус української мови, як єдиної державної мови в нашій країні був визначений наприкінці 1989 р. Законом “Про мови в Українській РСР”, що створило передумови для поступового відродження мови титульної нації як повнофункціонального засобу спілкування й важливого чинника розбудови соборної Української держави. Стаття 2 вперше проголошувала українську мову в Україні державною. При цьому закон не обмежувався декларацією, як Конституція УРСР, а містив конкретні вимоги щодо впровадження української мови в усі сфери суспільства, зобов'язував органи влади та посадових осіб забезпечити проведення дошкільного виховання, навчання в учбових закладах усіх видів і рівнів, ведення ділової документації в усіх установах, на підприємствах, в органах управління на державній мові [3]. Але на сьогодні Закон про мови неспроможний забезпечити обов'язкове використання української мови на всій території України, а окремі його постулати входять в суперечність з Основним Законом. Сам Закон має ряд серйозних

прорахунків, які можна усунути шляхом прийняття нового закону, в якому врахувати досвід європейських держав щодо розв'язання аналогічних мовних проблем. Так, згідно із Законом про мови службові особи державних органів, установ та організацій повинні володіти українською мовою. Щодо ст.3 Закону про мови в роботі державних, партійних, громадських органів, підприємств, установ і організацій, розташованих у місцях проживання більшості громадян інших національностей, можуть використовуватись нарівні з українською і їхні національні мови. У Законі України «Про державну службу», зокрема, у ст.10, присвяченій основним обов'язкам державних службовців, про обов'язок службової особи володіти мовою роботи органу взагалі не згадується [4]. Статтею 8 Закону про мови передбачено, що публічне приниження або неповага, умисне викривлення української або інших мов в офіційних документах і текстах, створення перепон чи обмежень у користуванні ними, проповідування ворожнечі на мовному ґрунті спричиняють відповідальність встановлену законом. Але ні в КПК України, ні в КУпАП, ні в інших законах України відповідальність за зазначені діяння не встановлена.

З прийняттям Конституції України державний статус української мови був закріплений у ст. 10 Конституції України, яка проголошує, що “державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України. В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України. Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування. Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом” [5]. Посилаючись на викладене вище і беручи за основу ч.1 ст.10 Конституції України, треба розуміти, що українська мова, як державна, є обов'язковим засобом спілкування на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також в інших публічних сферах суспільного життя, які визначаються законом. Порядок застосування мов згідно з п.4 частини першої ст.92

Конституції України визначається виключно законами України. Згідно з статтями 103, 127 та 148 Конституції України володіння українською мовою є однією з обов'язкових умов для того, щоб обіймати відповідні посади. Простір для подальшого утвердження державного статусу української мови відкрило Рішення Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 р. № 10-рп/99 про офіційне тлумачення зазначеної статті Конституції України, згідно з якою державний статус української мови означає її обов'язкове застосування на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування (мова актів, роботи, діловодства, документації тощо), а також в інших визначених законом публічних сферах суспільного життя, зокрема в роботі державних і комунальних навчальних закладів, сфері обслуговування, культурі, засобах масової інформації [6].

З метою формування та здійснення державної мовної політики в незалежній Україні були створені спеціальні державні органи й установи, діяльність яких спрямовувалась на створення умов для розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя, а також розвитку і використання мов національних меншин України, задоволення мовних потреб українців, які проживають за межами держави.

Постановою Кабінету Міністрів України у 1997 р. були затверджені “Комплексні заходи щодо всебічного розвитку і функціонування української мови” [7], а згодом у 2003 р. ще однією постановою уряду затверджена “Державна програма розвитку і функціонування української мови на 2004-2010 рр.” [8]. Обидва документи спрямовані на розвиток, підтримку і захист державної мови в Україні. Їх зміст, по суті, визначає основні напрями мовної політики нашої держави та завдання органів влади щодо їх реалізації.

Виходячи з вищезазначеного цілком справедливим постають питання: як змінилося становище української мови у суспільстві, якою є сучасна мовна ситуація в державі, і чи можна сьогодні констатувати зміцнення статусу державної мови в сучасному українському суспільстві?

Щодо сучасної мовної ситуації в нашій державі, то проблемою тут й надалі залишається українсько-російська двомовність з широким функціонуванням російської мови в різних сферах суспільного життя на більшості території країни, що, негативно впливає на сферу використання української мови. Причини домінування російської мови в Україні та його наслідки розкрив відомий дослідник націєтворчих процесів М.Вівчарик, який зазначає, що “внаслідок взаємодії таких чинників, як багатовікова русифікація, міграція на територію України росіян, фізичне знищення, депортація і вимушена еміграція українців за межі України, створилася вкрай небезпечна і виняткова, суто “російська” ситуація, коли не мігранти змушені докладати зусиль проти їх асиміляції корінним народом, а, навпаки, національно свідомі українці змушені захищатися від мігрантів і доморощених збільшовичених перевертнів” [9].

Ст. 10 Конституції України не змінила мовну ситуацію, хоча за логікою саме закріплення функціонування української мови Основним Законом незалежної України мало б докорінно змінити мовну ситуацію в державі. Академік І.М.Дзюба зазначає, що “нині втрачено ту ініціативу в мовній політиці, яка починала народжуватися в час здобуття незалежності. Причини – і в об’єктивних обставинах (кризовий стан суспільства, зниження престижу українськості внаслідок соціальних розчарувань), і в суб’єктивних (незацікавленість державних структур, “втома” громадських інституцій, пряма політична протидія з боку певних груп). Закон про мови не виконується, програми підтримки української мови (як і культури) не здійснюються – як через відсутність належного фінансового, технічного, організаційного забезпечення, так і через брак або невиявленість державної волі. У багатьох сферах ми відкинуті назад навіть порівняно з кінцем 80-х років” [10]. Слід зазначити, що відсутність державної підтримки і захисту української мови й культури спричинили посилення процесу русифікації, внаслідок чого на деякі важливі сфери суспільного життя російська мова має великий вплив. Сьогодні в масовій культурі, засобах масової інформації, бізнесі, спорті, інших сферах домінує російська мова. За даними Державного комітету телебачення і радіомовлення України близько 80% ефірного часу теле- і радіостанцій

заповнено не україномовним продуктом. Лише незначна кількість телевізійних передач спрямована на виховання національної свідомості в глядача. Телебачення фактично стало засобом русифікації народу, не сприяє розвитку державної мови, а російські ток-шоу, що заповнили весь телевізійний простір спотворюють психіку, відволікають увагу українців від економічних, політичних питань злободенності. Через невідповідність державної політики негативні тенденції домінують на книжковому ринку України, де більшість становлять російськомовні видання. За розрахунками Української асоціації книговидавців та книготорговців, більшість книжок, що продаються в Україні, видано в Росії. Україна стала ринком неконтрольованого збуту іноземної кіноіндустрії та продукції російського шоу-бізнесу. Продовжується витіснення української преси російською. Нині зазначена тенденція поглиблюється. Попри те, що Закон “Про мови в Українській РСР” вважається чинним і в незалежній Україні, але він не встановлює жодних санкцій за порушення державного статусу української мови. Тоді як наприклад, Кодекс про адміністративні правопорушення Литовської Республіки передбачає засоби адміністративного впливу: попередження чи грошове покарання (від 25 до 500 доларів США). Так наприклад, штраф передбачається за невживання державної мови на печатках, бланках, вивісках, при описі товарів; при виконанні службових зобов'язань, у діловодстві (внутрішньодержавному); за представлення документів недержавною мовою, вживання недержавної мови в теле- і радіопередачах, кіно- і відеофільмах; невживання автентичних форм литовських топонімів; невиконання рішень Державної комісії литовської мови.

Можна повчитися в демократичній Франції, як треба піклуватися про мову титульної нації. 4 серпня 1994 року Національний збір і Сенат Франції прийняли закон у якому “французька мова як державна мова, згідно Конституції, є важливою складовою самобутності та національного надбання Франції”. За порушення цього закону загрожує штраф у розмірі 9 тисяч американських доларів або шести місяців ув'язнення. Ось як народ повинен затверджувати свою національну самобутність,

національну освіту, державну мову, якщо він вважає себе цивілізованим. Французи нагадують давню, але невмирущу, націєутворюючу істину: щоб націю поважали інші – їй необхідна самоповага. Не можна не визнати подвигу ізраїльтян, які за історично короткий час змогли відродити староеврейську мову (іврит), яка протягом двох тисяч років уважалася мертвою.

Сьогодні більшість важливих сфер суспільства, насамперед діловодство, наука, техніка майже не забезпечені словниками, довідниками, програмами. Мовою комунікацій в Україні є російська, а в системі комп'ютерних комунікацій переважає англійська. До цього часу українською мовою послуговується досить невелика частина гуманітарної інтелігенції по всій Україні. З боку посадових осіб держави постійно порушується чинне мовне законодавство і конституційні вимоги щодо використання державної мови. Переважна більшість державних керівників і управлінців усіх рівнів на сході й півдні країни не вважає своїм службовим обов'язком розширювати сферу застосування державної мови, не вживає її у своїй роботі або й не володіє нею. Масова присутність в українському інформаційно-культурному просторі іншомовної продукції спричиняє втрату українського мовного простору, призводить до руйнації способу мислення і деформації національної свідомості громадян України, прищеплення чужих стереотипів та навіювання їм почуття меншовартості. Внаслідок цього відбувається розмивання ідентичності української нації, духовне знищення людського резерву, з якого формується українська еліта. Поки що політики і суспільство довго і важко йдуть до розуміння мови як основи формування політичної нації, засобу зміцнення національної свідомості. Проблема мови є предметом спекуляцій різних політичних сил під час виборчих кампаній. Досить часто, всупереч Конституції України, лунають гасла щодо запровадження офіційної двомовності, а саме надання статусу другої державної мови поряд з українською російській. Мовне питання особливо актуалізувалося з ратифікацією нашою державою Європейської хартії регіональних мов або мов меншин у травні 2003 р., яка стосується одного з найскладніших питань мовної політики будь-якої країни –

проблеми досягнення оптимальності у співвідношенні між сферами та статусом функціонування державної мови та мов національних меншин [11]. Ратифікація Хартії повинна була стати важливим кроком у досягненні Україною цивілізованих європейських стандартів у сфері захисту прав людини у культурно-мовній сфері.

Проте в українському суспільстві й політикумі, зокрема, існують різні погляди на цей документ. Слід зазначити, що викликає суперечності його український варіант, в якому до регіональних мов і мов, які потребують захисту, поряд з іншими, віднесено російську. Націонал-демократичні сили наполягають на тому, що Хартія покликана захищати мови національних меншин, яким загрожує вимирання під тиском потужних мов. Зокрема, народний депутат П.Мовчан стверджує, такими мовами в Україні є, в першу чергу, кримськотатарська і гагаузька. Водночас, на його думку, проросійські сили використовують Хартію для того, щоб забезпечити права російській мові, яка абсолютно захищена, оскільки вона має своє мовне середовище - Росію, де їй ніщо не загрожує [12, с. 4]. Отже, склалась ситуація, коли російська мова одержала додатковий потужний міжнародно-правовий захист з боку Європейської хартії, в той час як українська – захищається тільки внутрішнім законодавством, яке, до того ж, часто порушується. Натомість прибічники двомовності, реалізуючи свої власні політичні інтереси, посилаючись на Хартію, ініціюють нові законопроекти про російську як другу державну мову, або про надання їй офіційного статусу. Серед таких рішення Луганської обласної ради, Одеської міської ради, які вважаємо зазіханням на національну безпеку та територіальну цілісність нашої держави. Хибна політика підтримки двомовності, необґрунтовані вимоги окремих політиків надати російській мові статус другої державної мови нарівні з українською можуть призвести до розколу суспільства на мовно-національному ґрунті, і як показує досвід зарубіжних країн, привести в кінцевому рахунку до втрати державно-територіальної цілісності країни.

Немає сумніву в тому, що володіння двома чи декількома мовами збагачує людину додатковими знаннями інших культур і можливістю вільно спілкуватися з іноземцями. Гете казав: “Скільки мов ти знаєш,

стільки разів ти людина”. Неспростовним також є той факт, що будь-яка спільнота потребує білінгвів як посередників між своєю та чужою культурами.

Масовий білінгвізм – явище, принципово відмінне від індивідуальної двомовності, викликане колоніальною залежністю країни. Залежна мовна спільнота вимушена вивчити ще одну мову. У такій ситуації перша мова стає підпорядкованою, а друга – домінуючою. Якщо друга мова поступово переймає всі функції рідної, виникає реальна загроза знищення рідної мови та перетворення двомовних на одномовних, що рівнозначно асиміляції. Асимілювати народ – отже змусити його відректися від рідної мови, звичаїв, традиційної культури, тобто змусити його перестати бути собою, уподібнитися народу-колонізаторові і в решті решт злитися з цим народом. Коротше кажучи, мета асиміляції – стерти народ з етнічної мапи світу, і так забезпечити собі постійне панування.

Модернізація українського суспільства в новій системі ідеологічних координат неможлива без державної мовної політики, пріоритетом якої мусить бути розвиток української мови як консолідуючої духовної сили українського суспільства. Українська мова мусить забезпечувати всі сфери життєдіяльності державного організму, нею повинні користуватися інтелектуальні та політичні шари України. Постає перше питання чому ж дотепер не вдалося цього досягти? Не вистачає не тільки політичного переконання, але й політичної мужності почати нещадну боротьбу проти антиукраїнських, антидержавних сил у вищих ешелонах влади, не вистачає сили волі відчутти себе українським народом, а не якимось безрідним “народом України”, не вистачає української ідеї, української мрії, якою проникалися б не тільки письменники, окремі вчені, політики та державні діячі, але й весь український народ. Не вистачає бажання користуватись українською мовою на державному рівні. Така політична короткозорість не просто дискредитує, але й підриває віру багатьох громадян в перспективу України як суверенної, демократичної країни. Звідси постає друге питання як зміцнити авторитет української мови? Українська мова – це перш за все мова політики. Щоби мовний ренесанс у країні став реальністю, необхідно мати українську владу на всіх рівнях.

Уряд повинен змінити правила гри на мас-медійному ринку, телебаченні, радіо, у пресі. Перед медіаолігархами мають бути поставлені умови: або вони діють за національними правилами, або їх усувають з ринку інформації. Необхідно перейти на багатомовне теле- і радіомовлення з пріоритетом української мови. Ринок газет має стати домінантно українським, а україномовний продукт має мати додаткові пільги. Необхідно ліквідувати практику паралельного видання газет двома мовами, різко збільшивши ринок україномовної інформації у сфері сенсацій, політики, розваг, охорони здоров'я. Держава має зробити реальні кроки з розширення службового мовокористування, методом атестації службовців і покарання за порушення мовного законодавства. Вирішальним для підйому авторитету української мови вважаємо формування національно свідомої еліти, адже відомо, що еліта – інтелектуальне ядро нації, що має важливе значення для мовної консолідації.

Таким чином аналіз процесу утвердження української мови як державної в Україні свідчить, що цей процес багато в чому гальмується через відсутність дієвих механізмів забезпечення реалізації відповідного законодавства. Щодо забезпечення прав своїх громадян Україна належить до найдемократичніших держав світу. Конституція України заклала підвалини мовної політики нашої держави. Проте положення статей 10 і 11 Основного Закону залишаються декларативними, адже не підкріплені механізмом реалізації. Лише принципове розв'язання мовних питань, утвердження державного статусу української мови в усіх сферах життя України, розширення її функціонального навантаження в різних виявах громадянського суспільства пришвидшить процес побудови міцної Української держави.

Вирішення проблем утвердження української мови як державної можливе лише тоді, коли культурна, економічна, наукова і політична еліта суспільства рішуче перейде на позиції україномовності. А це у свою чергу, потребує значних зусиль української інтелігенції, управлінців, державних службовців та ефективної, цілеспрямованої державної політики. Через відсутність належного фінансового, технічного,

організаційного забезпечення державні програми підтримки і розвитку української мови не здійснюються, загалом проблема утвердження державної мови загострюється. Поки що політики і суспільство довго й важко йдуть до розуміння мови як основи формування політичної нації, засобу зміцнення національної свідомості, а мовна проблема є предметом спекуляцій різних політичних сил з метою задоволення власних інтересів. Українська національна свідомість деформована тривалим зовнішнім впливом, продовженням спекуляцій з боку політичних сил навколо мовного питання, намаганням штучно його загострити. За двадцять років незалежності наш політикум спромігся на декілька законопроектів про мови, але так і не дійшов консенсусу в прийнятті Закону про мови в Україні. Відсутність адекватного до сучасних реалій комплексного Закону про мови зберігає простір для різночитання, суттєво звужує простір для формування державної політики. Україні зараз потрібна виважена державна мовна політика, яка б передбачала захист і підтримку національної мови й водночас забезпечувала розвиток і функціонування мов етнічних меншин. На усвідомлення суспільством того, що доля української мови – це є, по суті, доля Української держави й нації, має бути спрямована система відповідних заходів. Зокрема, для зміцнення державного статусу української мови першочерговою умовою є прийняття закону “Про державну українську мову”, який регулюватиме особливості функціонування й захисту державної мови. Доцільно створити в Кабінеті Міністрів України Державний департамент мовної політики, який має здійснювати контроль за дотриманням мовного законодавства, організаційно-методичне забезпечення розвитку державної мови і мов національних меншин, постійний моніторинг мовної ситуації в країні. В Кодексі про адміністративні правопорушення передбачити засоби адміністративного впливу, запровадити штрафні санкції, за порушення норм, що стосуються мовного законодавства.

Культурно-мовний чинник у становленні української політичної нації є принциповим питанням. Українська політична нація постає на основі цінностей корінного українського етносу, його мови, символіки, звичаїв, традиційних атрибутів державності. Виходячи з цього українська

мова, як мова найбільшого, автохтонного етносу України, має бути мовою громадянства – державною мовою. Крокуючи до мовної спільності, нація буде здобувати додаткові підстави для усвідомлення власної єдності у справі побудови дійсно правової держави та громадянського суспільства в Україні.

Література:

1. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу / І. Огієнко. – К.: Абрис, 1991. – 272 с.
2. Масенко Л. Мова і політика / Масенко Л. – К., 1999. – 354 с.
3. Про мови в Українській РСР: Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки від 28.10 1989. – К.: Преса України, 1989. – 72 с.
4. Про державну службу: Закон України від 16.12.1993 № 3723-ХІІ. – [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3723-12>
5. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. – К.: Преса України, 1997. - 79 с.
6. Рішення Конституційного Суду України у справі про офіційне тлумачення положень ст.10 Конституції України щодо застосування державної мови №10-рп / 99 від 14 грудня 1999 // Офіційний вісник України, 2000. – №4. – С. 125.
7. Комплексні заходи щодо розвитку і функціонування української мови: постанова Кабінету Міністрів України від 8 вересня 1997 р. № 998 // Освіта. - 1997. – 4 вересня.
8. Про затвердження Державної програми розвитку і функціонування української мови на 2004-2010 рр.: постанова Кабінету Міністрів України від 2 жовтня 2003 р. № 1546. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
9. Вівчарик М.М. Україна: від етносу до нації: Навч. посібник / М.М. Вівчарик. – К.: Вища школа, 2004. – 239 с.
10. Дзюба І. Сучасна мовна ситуація в Україні / І. Дзюба // Урядовий кур'єр. – 2004. – 20 квітня.
11. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин. Страсбург, 5 листопада. 1992 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cidct.org.ua>
12. Трофімова Н. Хартія розколу. Мовне питання: європейський стандарт на українському ґрунті / Н. Трофімова, В. Сонюк // День. – 2002. – 28 листопада № 219.

Анотація

Кисляк Л.Н. Концептуальний підхід до вирішення проблем державної мови в сучасному українському суспільстві. – Стаття.

У статті розглядається стан державної мови в сучасному українському суспільстві, проводиться аналіз процесу утвердження української мови як державної, висвітлюються підходи до вирішення проблем державної мови, пропонуються заходи щодо зміцнення авторитету української мови як важливого чинника консолідації нації, додаткової підстави для усвідомлення власної єдності в побудові дійсно правової держави та громадянського суспільства в Україні.

Ключові слова: державна мова; державний статус української мови; Європейська Хартія регіональних мов; білінгвізм.

Аннотація

Кисляк Л.Н. Концептуальний підход к решению проблем государственного языка в современном украинском обществе. – Стаття.

В статье рассматривается состояние государственного языка в современном украинском обществе, дается анализ процесса утверждения украинского языка как государственного, освещаются подходы к решению проблем государственного языка, предлагаются мероприятия по укреплению авторитета украинского языка как важного фактора консолидации нации, дополнительного основания, для осознания собственного единства в построении действительно правового государства и гражданского общества в Украине.

Ключевые слова: государственный язык; государственный статус украинского языка; Европейская Хартія региональных языков; билингвизм.

Summary

Kyslyak L. N. Conceptual going near decision of problems of official language in modern Ukrainian society. – Article.

The position of the state language in a modern Ukrainian society is considered in the article. The analysis of the process of setting the Ukrainian language as a state one is carried out. The approaches to solving the problems of the state language are shown. The measures for increasing the authority of the Ukrainian language as an important means of the nation's consolidation and an additional ground for realizing one's own unity in creating a really legal state and civil society in Ukraine are proposed.

Key words: state language; state status of the Ukrainian language; European Charter of the regional languages; bilingualism.

УДК 340.13

Л.М. Легін

кандидат юридичних наук,